

אצלו

יום הזיכרון

לחללי מערכות ישראל ופעולות האיבה

עוד שיעור במתמטיקה/ גיורא פִּיֶּשֶׁר
שאלתי את אמי לפני שנולד בני השני:
"איך ימצא הלב מקום לעוד אהבה
כאשר כבר עכשו הוא מלא
עד אפס מקום?"
ענתה:
אהבה לילדים מנגדת לחקי החשבון:
ככל שתחלק אותה, תגדל.
מאז, אמי איננה וגם בני השני אינו.
ולמדתי ש"אין" הוא המספר היחיד
המצליח למלא את הלב עד אפס מקום.

תפילת יזכור - יזכור עם ישראל

יִזְכֹּר עִם יִשְׂרָאֵל אֶת בְּנָיו וּבְנוֹתָיו,
הַנְּאֻמָּנִים וְהָאֲמִיצִים, חֵילֵי צָבָא-הַגָּנָה לְיִשְׂרָאֵל,
וְכָל לוחָמֵי הַמַּחְתָּרוֹת וְחֲטִיבוֹת הַלּוֹחָמִים
בְּמַעֲרֹכוֹת הָעַם, וְכָל אֲנָשֵׁי קֵהִילֵית הַמוֹדִיעִין
וְהַבְּטָחוֹן וְאֲנָשֵׁי הַמְּשַׁטָּרָה אֲשֶׁר חָרְפוּ נַפְשָׁם
בְּמִלְחָמָה עַל תְּקוּמַת יִשְׂרָאֵל,
וְכָל אֱלֹהֵי שְׁנֵרְצָחוּ בְּאֶרֶץ וּמְחוּצָה לָהּ
בְּיַדֵּי מְרַצְחִים מְאֻרְגָּנֵי הַטָּרוֹר.

יִזְכֹּר יִשְׂרָאֵל וְיִתְבַּרַךְ בְּזֵרְעוֹ וְיֵאָבֵל עַל זֵיו הָעֲלוּמִים
וְחִמְדַּת הַגְּבוּרָה וְקִדְשַׁת הַרְצוֹן וּמִסִּירוֹת הַנְּפֹשׁ
אֲשֶׁר נִסְפוּ בְּמַעֲרָכָה הַכְּבֵדָה.
יְהִיו חֲלָלֵי מַעֲרֹכוֹת יִשְׂרָאֵל עֲטוּרֵי הַנְּצָחוֹן
חֲתוּמִים בְּלֵב יִשְׂרָאֵל לְדוֹר דוֹר.

שמות הנופלים הקשורים לקהילת מצר

את המצגת מלווה השיר – " רקמה אנושית אחת " .

ניגון ושירה של גל ודניאל הרציג (רותם)

לצפייה מוזמנים/ות ללחוץ על המצגת

אם נדע, איך להרגיע, איך

להרגיע

את האיבה, אם רק נדע.

אם נדע, אם נדע להשקיט את

זעמנו (אם נדע להשקיט)

על אף עלבוננו, לומר סליחה.

אם נדע להתחיל מהתחלה.

כשאמות, משהו ממני, משהו

ממני

ימות בך, ימות בך.

כשתמות, משהו ממך בי, משהו

ממך בי

ימות איתך, ימות איתך.

כי כולנו, כן כולנו

כולנו רקמה אנושית אחת חיה

ואם אחד מאיתנו

הולך מעמנו

משהו מת בנו-

ומשהו, נשאר איתו

קהילה מול השכול/דב אביטל

בבוקר שלאחר הפיגוע נאספו החברים במועדון, מנסים להבין מה קרה, ובמיוחד מה הלאה.

הקהילה הקטנה שלנו, ניצבה מול אירוע שקשה לעכל. לא רק אובדן החיים עצמם, אלא גם ההרגשה הקשה שהבית הקיבוצי, אותו מקום כה מוגן ואינטימי, נפרץ באלימות ושנאה בלתי נתפסות.

ודווקא אנחנו? הרי רק לפני מספר שבועות נדחתה פניית מוסדות הקיבוץ למשרד הביטחון להשלמת הגדר ההיקפית בנימוק ש"אתם האחרונים שתקבלו מרכיבי ביטחון, הרי אתם חברים של הערבים".

דווקא אנחנו? הרי לא רק עם שכנינו ממייסר אנחנו מדברים בגובה העיניים, חיים בשכנות טובה, רואים את האדם שמעבר ללאום, דת או שפה, גם כשהשכנים הפחות קרובים מ-קפין פנו אלינו בעניין הפקעת מטעי הזיתים שלהם, ידענו להבין לליבם ולכאבם, ולהתגייס פומבית למענם.

ודווקא עבשיו? כשאנחנו חלוקים עד שיתוק בעניין שינוי אורחות חיים, כשאנחנו מביטים בדאגה (שלא להגיד אימה) ליכולת לשרוד כלכלית אחרי הסדר החוב המאיים לשעבד אותנו שנים ארוכות מול הבנקים.

אני חוזר בשעות המוקדמות מסיור התנועה בערבה הרחוקה, שם תפסה אותי הידיעה הבלתי נתפסת "מחבלים במצר". מספיק לוודא בקצרה שהמשפחה הפרטית בסדר, ואז גם אני לאותו המפגש.

רואים את ההלם והדאגה על-פני החברים המתאספים.

אבל רואים גם את האחיזה העיקשת והשקטה בחיים בכל מקום. מי שכבר התארגן להמשך הפעילות המשקית. מי שכבר התארגן לטיפול בילדים, לתמיכה, הסבר הבלתי ניתן להסברה, כיצד תסביר לילדי גן כלנית ששניים מהם לא יקומו עוד? איך תבטיח לכלל הילדים שביתם עדיין מגן עליהם?

והלאה, צריך לוודא שיש כתובת לכל החברים, מי שחרד ומי שצריך תמיכה מיוחדת, ושיהיה אוכל... ומעל הכל, יש בחצר שלנו שכול פרטי, בנות ובני הזוג של הנרצחים, בת פעוטה שאיבדה את אביה, אב שאיבד את שני ילדיו...

וצריך לארגן לוויית. ולדאוג לנחשול העיתונות ותשומת הלב האדירים שמופנים אלינו, וגם פוליטיקאים...

ועוד לפני שמישהו מספיק לארגן את הכל, מי?, הרי איציק, מזכיר הקיבוץ, איש התשובות והמענים אף הוא בין החללים, קמים חברי מצר אט אט, בשקט הגובל בצנעה, ומתייצבים מול המשימות. הדמעות יצטרכו להמתין, יש חיים שהמשכם צריך להבטיח.

לא ידענו אז כיצד נתמודד עם האובדן, בוודאי לא ידענו כיצד נתמודד עם עתיד כלכלי מאיים, לא ידענו כיצד נתמודד עם שבירת אשלית ההגנה המבוססת על שכנות טובה, ולא כיצד נעכל שמישהו החליט להלום בנו באכזריות כזאת דווקא כשפתחנו את לבנו לסבלם של אחרים.

גם אני לא ידעתי את התשובות. אבל בדקות שהתאפשר לי להתבונן מהצד, לפני שמישהו הספיק להודיע לי ש"אתה עכשיו ממלא את מקומו של איציק", התברר לי מעל לכל ספק שאותו חבר אנשים חבול, מוכה, שעד לפני שעות ספורות עדיין חי בתחושה שאולי מפעל חייו הקיבוצי הגיע לקצה היכולת להתקיים, הוא חזק בצורה יוצאת דופן, לא חוזק פלדת הסיסמאות וברונזת האנדרטאות, אלא הרבה יותר מזה: חוזק רוח האדם שבנה קהילה סולידרית על אדמתו.

הרבה דובר ונכתב מאז. הספקנו לספר את סיפורינו אין ספור פעמים, לקיים אירועי זיכרון ליקירים שנלקחו מאיתנו. כל אחד מצא את דרכו להמשיך הלאה. גם המשפחות הגרעיניות המשיכו איכשהו, כשכאב האובדן הפרטי נשאר איתם לתמיד.

עבור קהילת מצר, החל מאותם הרגעים בהם, בלי שאיש יאמר זאת במילים מפורשות, היה ברור לכל אחד מאיתנו שהזיכרון וההנצחה יהיו דרך ניצחון החיים, אותם השפתיים הקפוצות, אותן הדמעות הכבושות היו לא רק חלק מהשכול, אלא בעיקר חומרי הבניין של קהילה ראויה לזכר הנפלים, והיא אנדרטה חיה להם.

כי במותם ציוו לנו את החיים....

קישור לשיר – " השכם השכם בבוקר " בביצוע של חווה אלברשטיין

<https://www.youtube.com/watch?v=iOx1J-2DE8>

קטע זה נכתב והוקרא על- ידי אילה יחיא לזכר איציק באחד מטקסי יום

הזיכרון

איציק דורי, מחנך מוערך ונערץ במבואות עירון, איש של טיולי וטבע שלא תמצא כמוהו. מזכיר קיבוץ, חבר, איש משפחה, בן של לאה ואליהו ז"ל, אח של ברוריה, בן זוג אוהב של תמר ואבא מעריץ של יעל.

רק שאת הכל צריך להתחיל ב – "היה": היה מחנך, היה חבר, היה בן, היה בעל והיה אבא.

אתמול היינו, כל ילדי גן כלנית בהפנינג מיוחד לקראת יום העצמאות ליד האנדרטה של משמר הגבול. לפי כן, עמדנו ליד רשימת חללי מג"ב. יעל הקטנה, שהולכת וגדלה, ובעוד מספר חודשים תלך לכיתה א', אבל יודעת כבר מזמן לקרוא ולכתוב גם אבא ואיציק, חפשה ומצאה בעצמה על הלוח, בין השמות הרבים. וכשהאצבע הקטנה על השם של אבא, היה תהתה: " אבל כתוב כאן דורי יצחק" ומיד התעשתה וענתה לעצמה: "טוב, כי קראו לו גם יצחק". קראו לו. כבר לא קוראים: לא יצחק, לא איציק, לא אבא. ואם קוראים, אין מי שיענה.

הערב, כאן, בכמעט חשכה, מול הדגל המורכן בחצי התורן, כל אחד ואחד מאיתנו חושב, זוכר ובעיקר כואב. עם עם ישראל, אנחנו מכונסים בתוך נפשנו ורק שואלים שוב ושוב, ללא קול: למה?! . כמו נתן יונתן, מבקשים לדעת: " איפה ישנם עוד אנשים כמו האיש ההוא?!" . אנחנו הרי יודעים שאין כמו האיש ההוא- איציק.

יהי זכרו ברוך

לזכרו של זאביק שמואלי/ נילי שחר

חבר קבוץ מצר נפל במלחמת ששת הימים ב6.6.1967 בסנהדריה בירושלים מפגיעת פגז אויב בעמדת המרגמות אליה היה שייך.

הימים ימי קורונה. יואב מוריד מהביידם שקית מתפוררת מלאת מכתבים ותמונות. הוא מביא לי אותה ואומר: את תדעי מה לעשות עם זה.

אני פותחת את המכתבים וצוללת לשנת 1963 בהן גרעין שדמה היה בקבוץ דן. אני מוצאת מכתבים מאמו ואחותו של זאביק הדורשות בשלומי ושלומו החברים. ימים שמחים מלאי אנרגיה של חברה בתחילת דרכם. ימים של התגבשות, צבא, הגשמה, עבודה, חתונה וילדים.

1967 זאביק מזכיר שני במצר. דואג לצרכי הגרעין ולגיבושו. לא מרבה לדבר מעדיף להקשיב בחיוך של טוב לב. מרבה לעזור בסבלנות ושקט. מלא שמחת חיים אך רציני בשעת הצורך. משתלב בעבודה במוסך. מאושר בנשואיו לאורה והולדת בתם לילך ומתכנן את החלום של הגשמה בקבוץ שיתופי שעל דגלו כתוב לציונות לסוציאליזם ואחוות עמים.

אני מוצאת מכתב של זאביק לאורה יום לפני נופלו בירושלים.

לאורה רב שלומות. ההתפתחויות האחרונות אינן משמחות ביותר אך נקוה שהכל יעבור בשלום ונדע ימים טובים מיום זה. אצלי הכל בסדר. אני מנסה לשמור על המוראל ומקוה להשאר בריא ושלם וכמובן שנוכל להתראות בקרוב. מסרי נשיקות חמות לילך ושמרי עליה היטב. כמו כן דרישת שלום חמה לכל הקבוץ ו"חזק ואמץ". אני מחבק ומנשק אתכן, אורה וילך, וחבל שזה רק בדמיוני. התקוות הן המנחמות אותי ברגע זה. שלך באהבה.

שבוע של מלחמה שנגמרה ב"נצחון" למדינה ותהום למשפחתו של זאביק שלא חזר.

מאז 53 שנים אנו מספידיים את זאביק בטקסים בקבוץ ובהר הרצל, שם נמצא קברו. אנו עולים לירושלים המתקשטת, מתרחבת וכובשת אל זאביק שרק רצה להגן על המולדת האחת היחידה שהיתה לנו. אנו כואבים וזועקים על האבדן למדינה לא לה יחלנו. זו לא המדינה עליה חלמנו עם זאביק.

באותה שקית שיואב נתן לי מצאתי מכתבים וצילומים של חיילים מצרים שנהרגו בסיני. הללו נותרו פזורים בשטח ויואב אספם ולא נגע בהם מאז. אין לו הסבר למה לקח אותם. ואני המומה, אנשים צעירים כמו זאביק שגם הם נהרגו במלחמה מיותרת שאינה מותרת צד לא פגוע.

וכמו שהתרגשתי למצוא מכתבים של זאביק אני בטוחה שאימהות וכלות וילדים במצרים ישמחו לקבל את מכתביהם של יקירם. אני מבטיחה לעצמי להחזיר את הצילומים שהם זכר אור למשפחותיהם.

עד מתי נמשיך לפגוע אחד בשני ולהשאיר את כולם חסרים.

זיכרון מטיוול לארבל לזכר גדי הלמן ז"ל

ירון גלש ראשון מצוק הארבל מגובה של 60 מטר ולאחר שהגיע למטה היה זה תורו של גדי לגלוש. גדי החל לרדת ולאחר כ 3 מטרים נעצר פתאום. כשצביקה שהיה למעלה במרחק לא רב שאל את גדי מה קרה, גדי ענה לו שהשתחרר משהו. לאחר שניות מעטות נפל גדי מהצוק הגבוה אל הקרקע...

לפני כשנתיים 40 שנה אחרי שגדי, ירון וצביקה יצאו לטיול גלישת צוקים בזמן חופשה מקורס הטיס, יצאנו לטיול בעקבותיהם בארבל, משפחה, חברים ובני כיתתו של גדי ביחד עם ירון וצביקה כדי לראות את המקום ולשמוע את פרטי הסיפור העצוב מאוד והמרגש.

עד אז במשך 40 שנים לא ידענו בדיוק ולא שמענו לפרטי פרטים על הטיול האחרון של גדי עם חבריו לקורס.

גדי התגייס לקורס הטיס ב 1976 אחרי שנת שירות בקן השומר הצעיר בקרית שמונה. הוא עבר ביחד עם חבריו את המסלול הקשה במשך יותר משנה והם קיבלו חופשה בין שלבי הקורס בנובמבר 1977.

גדי אהב מאוד לטייל ויחד עם שלושה מחבריו לקורס ירון, צביקה ודוד ניצלו את החופשה לטיול בארץ.

החברים הגיעו למצר שם הכינו את הציוד לגלישה. גדי הכין את טבעות הגלישה במסגריה והם יצאו בטרמפים לטיול גלישה בנחל רחף במדבר יהודה.

לאחר הטיול במדבר יהודה חיפשו מקום מתאים להמשך הטיול והחליטו ירון וצביקה וגדי לנסוע בטרמפים לארבל ולגלוש שם.

אנחנו בעקבותיהם עלינו למקום בו ירדו החברים בגלישה למטה שם סיפרו ירון וצביקה את הסיפור המרגש.

צביקה סיפר שירון ירד ראשון וכשהגיע למטה הגיע תורו של גדי. צביקה ראה את גדי נאחז בסלע לאחר שהחל לרדת ומנסה לסדר משהו. מיד אחר כך נפל גדי מגובה רב לקרקע קרוב למקום בו חיכה ירון לאחר שירד בחבל לפני גדי.

התרגשנו כולנו לשמוע את פרטי הדברים ולדמיין בראשנו את אותו רגע בו גדי מנסה לסדר את התקלה רגע קט לפני נפילתו. דמעות ועצב הציפו את כולנו והרגשנו את התרגשותו של צביקה כשחזר לאותם רגעים קריטיים.

מייד לאחר מכן רץ צביקה את כל הדרך עד למרגלות הצוק שם פגש את ירון ומשם המשיך בריצה כדי להזעיק עזרה.

ירון סיפר בהתרגשות ועצב כיצד ראה את גדי על הקרקע שרוע והוסיף שבשנשאל על ידי צביקה מה קרה לגדי, ענה שנשברה לו הרגל שכן הוא נראה יחסית בסדר חיצונית וקשה היה לירון לתאר את המצב. עד הרגע הזה, ארבעים שנה אחרי, הוא לא חזר למקום.

הם הזעיקו עזרה ולאחר זמן ארוך הגיעה העזרה. העלו את גדי על אלונקה ולקחו אותו ברגל עד הכביש מקום בו חיכה האמבולנס שהסיע אותו לבית החולים פוריה.

ירון סיפר שבמהלך הנסיעה גדי נשם ואפילו מלמל. כשהגיעו לפוריה הכניסו את גדי והחברים המתינו זמן רב בחוץ עד שבישרו להם את הבשורה המרה.

לאחר ששמענו את הסיפור וחווינו יחד את רגעיו האחרונים של גדי, המשכנו בטיול בשביל המוליך למטה ולכיוון המערות המפורסמות בהן שכנו היהודים מורדי הגליל בתקופת בית שני. ראינו את אותו הצוק ממנו נפל גדי גם מלמטה ושוב יכולנו לחוש את אותם רגעים עצובים ולראות את הגובה הרב של הצוק.

המשכנו במסלול המעגלי ועלינו בחזרה לראש הצוק ולמקום ממנו גלשו החברים למטה. סגרנו עוד מעגל.

איריס דני המשפחות והחברים.

משה קדוש, גדי ורותי ליברמן

גדי עם חברים

שלושה מבני משפחתי שנפלו בעת שירותם בצבא / שלומית לוטם

▪ נח קרומר איתן (דוד שלי-אח של אבי)

נולד בתאריך- 03/03/1923 נפל בתאריך- 25/05/1948 בן 25 בנופלו

נולד ברוסיה הלבנה, עלה לארץ עם הוריו ואחיו ב1931 והתיישבו בעיר רחובות. בנם של חנה והרב שלמה קרומר. התחנך ברוח המסורת, למד בישיבה בת"א ואח"כ בסמינר למורים בבית הכרם בירושלים. לפני שמלאו לו 18 שנה, הוריד את הכיפה והתגייס לבריגדה היהודית, במסגרת הצבא הבריטי. לחם בחזית איטליה נגד הנאצים, שימש כחבלן. עם תום המלחמה נשאר באירופה שנתיים, התמסר לעבודה חינוכית בקרב שארית הפליטה והעלה יהודים לארץ בספינות מעפילים. דוד בן-גוריון הכיר אותו אישית ותלה בו תקוות רבות. כשחזר ארצה לימד בהרצליה בביה"ס יסודי, והפך למורה מצטיין. עם הכרזת המדינה, התגייס לצה"ל כחבלן בחטיבה 7, שם נפגש עם רבים מחניכיו שאותם העלה לארץ. נח וחבריו נשלחו בפעולה מיוחדת לאזור לטרון והוא נפל בקרב כשניסה להציל את המפקד שלו. בפעם האחרונה נראה נושא את הפצוע על כתפיו. הוא הוכרז כנעדר ורק לאחר שנה אחר ביחד נעדרים אחרים, והוא לקבר אחים בהר הרצל. השאיר אחריו אישה בהריון שילדה לו בת אחרי מותו, אימא ואחים שאחד מהם הוא אבא שלי.

יהי זכרו ברוך

▪ יזהר אשל קיבוץ חצור בנה של אחותו של אבי (בן דודי מצד אבי)

נולד ב - 22/01/1945 נהרג ב- 20/09/196 בן 22 בנופלו

בנם השני של יעקב ושרה התחנך בקיבוץ חצור. היה פעיל בשוה"צ והיה מדריך עד יום גיוסו לצה"ל. אהב טבע, ציור וספורט. אהב אדם, וליבו היה פתוח לכל מי שבא איתו במגע. תמיד הייתה לו מילה טובה להגיד, תמיד מלווה בהומור ובחיוך. היה לו לב רחב המבין את הזולת. בשנת 1964 יצא לקורס טייס וכל הזמן היה לו חשוב להודיע בקיבוץ שקורס הטיס וחתימת הקבע, לא תפריע להיותו חבר קיבוץ. אני זוכרת כשהיה בקורס ועבר בטיסה מעל רחובות, היה עובר מעל ביתנו ומנפנף לנו לשלום. אנחנו הרגשנו בעננים כי, למי יש בן-דוד טייס?. במלחמת ששת הימים לחם בכל הגזרות. ב 20/09/1967 נפל יזהר לאחר שבזמן אימונים במטוס "מיראז'ז" אירעה תקלה, הוא ניסה להציל את המטוס אך ללא הצלחה והתרסק על האדמה. הוא ניקבר בקיבוץ חצור. הוקמה אנדרטה לזכרו קרוב למושב כרם מהר"ל שם נפל. השאיר אחריו הורים אח ושתי אחיות שהאימא היא אחות אבי.

יהי זכרו ברוך

▪ **אודי ניב (בן דודי מצד אימי)**

נולד ב-03/10/1962 נפל ב- 22/03/1984 בן 22 בנופלו

בנם של אמיתי ואורה ניב. התחנך בקיבוץ משגב עם שליד גבול לבנון . אודי למד בביה"ס "הר וגיא" בקיבוץ דפנה והיה ידוע כאחד שתורם לחברה מתוך רצון. יצא לשנת שרות במסגרת תנועת "מחנות העולים". הוא התגייס לשריון, והשנה הראשונה בשירות הייתה לו קשה. לא בגלל האימונים הקשים אלא חשב שלא מספיק מפתחים את המחשבה אצל החיילים. הוא שינה את דעתו כשהיה בקורס מטקי"ם, ראה בתפקידו כמעין שליחות והחליט לנהוג בחניכיו בצורה אחרת ממה שנהגו בו. הוא נהרג בעת תרגיל גדודי כשנפגע מאש כוחותינו ומת במקום. נקבר בקיבוץ משגב עם. השאיר אחריו הורים אח ואחות.(אחותה של אימי)

יהי זכרו ברוך

אצלנו במשפחה הוזכרו שלושתם מידי שנה והמסר שעבר הוא, שצריכים לעשות הכול שיהיו כמה שפחות קורבנות, ונצליח לחיות בשכנות טובה עם שכנינו .
כי טוב לחיות בעד ארצנו.

השיר- " מישהו הולך תמיד איתי" מילים - רמי קידר

בביצוע של אור ברא"ס וגל הרציג(רותם)

להאזנה מוזמנים/ות ללחוץ על הקישור :

[https://drive.google.com/file/d/147kPJw_4kdDBHwEN-](https://drive.google.com/file/d/147kPJw_4kdDBHwEN-8kvWBMVyCYrKyw4/view?usp=drivesdk)

[8kvWBMVyCYrKyw4/view?usp=drivesdk](https://drive.google.com/file/d/147kPJw_4kdDBHwEN-8kvWBMVyCYrKyw4/view?usp=drivesdk)

מיזם 'מתחברים וזוכרים', הוקם במטרה לחבר בין המשפחות השכולות, לבין מעגלי החברים והציבור הכללי. זאת, באופן מותאם ליום הזיכרון נוכח המציאות הנוכחית המאתגרת.

במהלך הערב וביום עצמו, יתקיימו אלפי מפגשי 'מתחברים וזוכרים' בכל רחבי הארץ והעולם במטרה לזכור ולא לשכוח את הגיבורים שלנו, ולחבק את המשפחות השכולות גם השנה. במיוחד השנה.

מוזמנים/ות ללחוץ על הקישור ולהצטרף למפגש וירטואלי :

<https://connect2care.ourbrothers.co.il/#/meetings>

הדוד שלא הכרתי, אשר דרומי, שנפל במלחמת סיני, סיפור חיים

עם פוליטיקה של המלחמה, שנכרכה בטרגדיה שקטעה חיים / יעקב דרומי

לאבא שלי, יוסף, היו שלושה אחים ואחות אחת. משפחה ציונית. הם עלו לארץ בשנת 1933. אבא שלי כבר היה כבן 10 שנים. אחיו הצעיר, אשר שמו, נולד בינואר 1927, נקרא ע"ש אשר גינצברג, הידוע בשמו הספרותי: אחד העם (שהלך לעולמו באותה עת והיה מהוגי הציונות החילונית). בגיל צעיר הצטרף אשר לשורות ההגנה, ובהמשך לחיל-שדה (חי"ש), כשהוא מפגין מרץ, אחריות, אומץ לב ויכולת ארגונית. נטל חלק בעליה ב', ב"ליל וינגייט" ובהתקפה על שרונה. בפרוץ מלחמת-הקוממיות השתתף בקרבות מרכזיים, בהגנה על שכונת-התקוה וכפר-סלמה שבתל-אביב. משם עבר לחטיבת גבעתי כמפקד פלוגה שלחם בהגנה על נגבה,

כיבוש בית-עפה, פריצת הדרך לנגב וכיבוש משטרת בית-גוברין. אחרי מלחמת-הקוממיות היה קצין-מטה בהקמת משמר-הגבול, מדריך בקורס מג"דים ומפקד בית-ספר פיקודי בפיקוד המרכז. בגיל 28 הוענקה לו דרגת סגן אלוף. בספר "לגעת בציונות" המספר את סיפור חייהם של הורי, כתב אבא: בראש סדר העדיפויות שלו עמדו תפקידי הביטחון. הוא היה חביב מאוד על ידידיו, חבריו ופקודיו. מזגו השקט וכושר המנהיגות שלו נסכו ביטחון בכל הסובבים אותו גם במצבים הקשים ביותר. לאחר שסיים את תפקידו כמפקד בסיס האימונים וההדרכה, החל אשר בקורס בבית הספר לפיקוד ומטה, אך הלימודים הופסקו עם פרוץ הקרבות בסיני, והוא הוצב כקצין הקישור בין המטכ"ל לבין פיקוד הדרום (שבראשו עמד האלוף אסף שמחוני). "באותם הימים היו אמצעי התקשורת מוגבלים מאוד. ידענו כי אשר הוצב בדרום, והדבר הבא ששמענו היה הזימון לזהות את גופתו. ההלם על מותו היה קשה וכבד, נסיבות המוות היו לא ברורות. ידענו כי נהרג בתאונת מטוס, אך לא איך קרתה. היום שבו נסענו לזהותו היה יום קר מאוד. הירדנים העבירו את הגופות בארונות, ואנחנו נסענו לזהותו בירושלים, ושם נאלצנו להתמודד עם האמת המרה. זו הפעם האחרונה שראינו אותו."

"רק בשלב מאוחר יותר התברר לנו מה באמת אירע באותו היום, או מה חושבים שקרה במערכת הצבאית... וכך תואר הדבר: מטוס פייפר שהוטס על ידי סמל גורדון מאילת לתל אביב נסחף באזור הערבה לעבר גבול ירדן ככל הנראה בגלל ערפל ורוח חזקה, המטוס נחבט לאחד הצוקים, נפל והתרסק."

כל נוסעי המטוס, ביניהם אלוף פיקוד הדרום אסף שמחוני וסא"ל אשר דרומי נהרגו". הטרגדיה הזו, שקטעה את חייו של אשר, אירעה בדרכם חזרה מהמסדר החגיגי בשארם אל-שייך, ביום הלחימה האחרון, ולא ידעו אם הפייפר סטה מדרכו ונפל על אדמת ירדן, או הופל אליה, סיפר אבא. האסון היה נורא, תאר אבא. אשר נהרג והוא בן 29 שנים. סיפורים ו"תיאוריות" נקשרו באירוע נפילת המטוס, גם על רקע "הפוליטיקה של ניהול המלחמה". במאמר מוסגר (ולא מדוייק): דיין ופרס תמכו ביוזמה של בריטניה וצרפת, לפרוץ את הסגר המצרי על תעלת סואץ ולהביא להפלת משטרו של גמאל עבד אל-נאצר, ודרך התקדמות המערכה אמורה היתה להתאים לכך שבתחילה ייראה הדבר כ"פעולת גמול" ישראלית וההמשך יהיה לפי פעילות הלוחמה של המעצמות. האלוף שמחוני, כך אמרו, הכניס למערכה את חטיבה 7, ללא אישור מפורש של דיין וקודם המועד המתוכנן (אך זה כבר עניין להיסטוריונים). הדבר הביא למחלוקת קשה ואישית בין השניים, יוצאי נהלל שראו בבן גוריון את פטרונם. והיכן הזיקה אלינו? שמחוני, שגר אז ב-תל יוסף, לא הוזמן לטקס הניצחון. לפי הסיפור, הוא הגיע לשם ברגע האחרון אחרי שביקש מטייס הפייפר של מחוז הדרום במשטרה להטיס אותו לשארם. בתום המסדר, הגם שהוצע לשמחוני לטוס למרכז במטוס חיל האוויר עם כל הפמליה, הוא העדיף לחזור בפייפר עם סא"ל אשר דרומי, ולא עם הרמטכ"ל דיין. כל המרכיבים של דרמה היו כאן והם באו לביטוי בסרט דוקומנטרי בשם "תיק שמחוני". שנים הציקה למשפחה, לסבא, לאבא ולדודים המחשבה (שהופיעה בדוח החקירה הצה"לי) לפיה "יש מקום להניח שבשעת האסון הוטס המטוס בידי שמחוני, שעבר קורס טיס למטוסים קלים, אך טרם הוסמך, ויתכן שנטל את ההגהים כשהמטוס נקלע למצוקה.

אשר הותיר אחריו אשה ובן, אלון. כיום פרופ', סגן נשיא מכון וייצמן. אלון, טייס לשעבר בחיל האוויר סיפר כי בשנים האחרונות הייתה סגירת מעגל: הוא ובנו הגיעו לירדן, לאתר ההתרסקות עצמו, ופגשו מקומיים שחילצו בזמנו את הגופות ואף קברו אותם עד שאלה נמסרו לרשות צה"ל. לדבריו, לעבור בזמן טיסה מכסא נוסע בפייפר הקטן לכיסא הטייס זו אפשרות מאד דחוקה.

אשר, נפל ב-6 בנובמבר 1956. עוד לא מלאו לי שנתיים באותו זמן. שנים ארוכות גדלנו במשפחה שנושאים של ביטחון המדינה, ציונות, מסירות לרעיון והגשמה היו חלק מהעיסוק השוטף שלה. שנים ארוכות מאז שהיינו ילדים ועד לאחרונה, היינו מתכנסים, הדודים, שהלכו והתמעטו ובני הדודים ביום הזיכרון, בקרית שאול, וחולקים כבוד לאדם, שרובנו לא הכרנו, ואשר נותר תמיד מפקד צעיר בן 29... אחי, אשי, שנולד אף הוא בינואר, שלוש וקצת שנים לאחר מלחמת סיני, נקרא ע"ש אשר, וכך הזיכרון והמורשת היהודית הולכים יחד עם הזיכרון האישי, מדור לדור.

[נכתב לעלון הדיגיטלי של קיבוץ מצר, זמן קורונה, ערב יום הזיכרון, 2020]

קרלוס וגמן ז"ל / יערה אדן

אבא שלי נולד בארגנטינה, כשהיה בן 3 הגר עם הוריו לברזיל וכל שאר המשפחה נשארה מאחור, תמיד ידעתי שיש לי משפחה בארגנטינה אבל מעולם לא הכרתי.

בתחילת שנות השבעים הגיעו לארץ זוג צעירים בני 20, בני דודים מצד אבא, שברחו מאימת השלטון. בוצ'י **וקרלוס וגמן**. היא יפיפייה בעלת רעמת שיער שחורה, ועיניים חומות ענקיות, והוא חתיך מהסרטים בלונדיני עם עיניים כחולים – מן רוברט דפוד למי שזוכר מאותה התקופה. אני הייתי אז בת 11 בערך, והבטתי בזוג הזה בקנאה וערגה. לקרלוס ובוצ'י לא הייתה משפחה אחרת בארץ, אז ההורים שלי (כרגיל) אימצו אותם ואנחנו היינו המשפחה שלהם בארץ. שנים גדלנו כמו אחים.

קרלוס ובוצ'י התחילו ללמוד בטכניון – היא אדריכלות והוא הנדסת בניין, לפרנסתם היה קרלוס מלמד טניס. גם בתיכון שלי הוא לימד וכל הבנות (ואולי גם בנים) היו מאוהבות במורה לטניס החתיך. בגיל 15 גם אותי הוא לימד ובגלל שאנחנו כמו אחים, זכיתי לשיעורים פרטיים. אחרי השיעורים היה קרלוס מקפיץ אותי הביתה בטוסטוס הכתום שלו. כל בית הספר היה מסתכל עלי עולה לטוסטוס של המורה לטניס המעלף.

השנים חלפו, קרלוס ובוצ'י סיימו לימודיהם, הביאו לעולם שתי בנות יפיפיות בדיוק כמו ההורים שלהן. איזו אכזבה זו הייתה מבחינתי כאשר נישואיהם התפרקו, זה כמו החלום ושיברו, אבל אתם יודעים, אנחנו מחזיקים בתדמית של בני אדם לפי החלומות הפרטיים שלנו. אהבה שתישאר לנצח.

ואם על חלומות עסקינן, כשדני ואני הכרנו ב 2003 היינו שנינו חבולים מאירועי הטרור בארץ. אני גרתי בנתניה ועבדתי אז בדוברות העירייה, הייתי נוכחת פיזית בשני פיצוצים בעיר, ביתי הייתה נוכחת באירוע ירי, החיים שלנו נסבו סביב הטרור. ליל הסדר 2002, מלון פארק. נהרגו שם בין היתר **עמירם חממי** חבר של בעלי ז"ל **ושמעון בן ארויה** חבר לעבודה. חופשת הפסח התבטלה לנו והיינו צריכים לדאוג ללוויות של כל כך הרבה אנשים. ובתוך כל הכאוס הזה אני מקבלת טלפון מאמא שלי שמספרת לי על הפיגוע במסעדת מצה בחיפה ושקרלוס, אהוב נפשינו נהרג. אין לתאר את הכאב והיאוש.

אחת השיחות הראשונות (אם לא הראשונה) ביני לבין דני נסבה סביב השכול והכאב מהטרור, הטרואומה שלי וזו שלו מהפיגוע שהיה בקיבוץ שנה לפני שהכרנו וכל הפיגועים באיזור שהיה בהם במסגרת תפקידו. אני סיפרתי לדני על קרלוס שלי ודני סיפר לי על **קרלוס ירושלמי** שהיה חברו בלב ובנפש של קרלוס שלי. שני חברים, בני 50, שהאמינו בדו קיום והחליטו ביום אחד לשבת דווקא במסעדה של ערבים כדי

לקיים את החיים המשותפים בחיפה. שני חברים בלב ובנפש שנהרגו יחד. משהו
בחיבור שבין קרלוס וקרלוס גרם לחיבור ביני ולבין דני. מן האובדן יצרנו משהו משותף
וחדש.

לפני חודש נולדה לקרלוס נכדה ראשונה, הוא לעולם לא יזכה לגעת בה, אולם הוא
יהיה חי בה, ובדורות הבאים, לנצח.

תהה נפשם של הנרצחים צרורה בצרור החיים.

“געגוע” מאת אלישע פורת

בְּיוֹם הַזְכוֹרֹן אֲנִי נִכְנַע

לְגַעְגוּעַ אֶל מְתִי.

צְפִירַת הַיְבֵבָה שְׁשׁוֹרְקֵת

מֵעַל צְמֵרוֹת הָאֶקְלִיפְטוֹסִים,

נִשְׁמַעַת מְרַחֵק כְּאֵלוֹ הִיא

שְׁרִיקַת צֶפֶן פְּרֻטִית

בִּינֵי לְבִינֵיהֶם. כְּאֵלוֹ

יְקוֹמוּ עוֹד מֵעַט,

יִתְנַעְרוּ מִן הָעֶפֶר,

יִשְׁעִינוּ אוֹפְנֵיהֶם עַל הַגָּדָר

וַיִּשְׁרְקוּ אֵלַי בְּחִזְרָה.

כְּאֵלוֹ שֶׁב הַזְמַן וּמִתְכַּנֵּס

אֶל אֶפְרָכֶסֶת הַצּוֹפֵר הַחֲשֵׁמְלִי,

יֹרֵד בְּבִרְזָלִים וּמְאָרִיק

אֶת הַיְבֵבָה הַחֲרָדָה

עֵמֶק אֶל תוֹךְ הָאֲדָמָה.